

Başvuru Tarihi (Received Date): 02.06.2024

Kabul Tarihi (Accepted Date) : 24.07.2024

Makale Türü (Article Type): Derleme Makale / Review Article

doi: 10.52848/ijls.1494378

Kaynakça Gösterimi: Altınalana, A. (2024). Cumhuriyet döneminde şehit edilen öğretmenlerin ruhsal liderlik rolü üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 7(2), 66-88. doi: 10.52848/ijls.1494378

Citation Information: Altınalana, A. (2024). An evaluation of the role of martyred teachers in psychological leadership during the republican era. *International Journal of Leadership Studies: Theory and Practice*, 7(2), 66-88. doi: 10.52848/ijls.1494378

CUMHURİYET DÖNEMİNDE ŞEHİT EDİLEN ÖĞRETMENLERİN RUHSAL LİDERLİK ROLÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ayşegül ALTINALANA¹

Öz

Türkiye'de Cumhuriyet döneminde şehit edilen öğretmenlerin eğitim yönetimi ve liderlik perspektifinden incelenmesi amaçlanan bu çalışmada, devletin eğitim politikaları çerçevesinde belirlenen değerlerin topluma aktarılmasında öğretmenlerin rolü, eğitimin milli amaçlarını yerine getirme politikaları ve terörist grupların bu politikalara karşı gösterdiği tepkiler ele alınmaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin terörist gruplarca görev başında şehit edilmesi ve yaşanan şiddet olayları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Devletin eğitim politikalarını temsil etme sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar, eğitimde liderlik ve toplumsal dönüşüm açısından önemli dersler sunmaktadır. Ayrıca, çalışma, ruhsal liderlik ilkelerinin eğitimde kullanımının önemini vurgulayarak, öğretmenlerin içsel motivasyonlarını güçlendirerek toplumsal değişimde liderlik etme yeteneklerini artırabileceği üzerine bir perspektif sunmaktadır. Devletin bu konuda aldığı önlemlerin analizini de içeren bu araştırma; şehit öğretmenlerin anısını yaşatma, eğitim kurumlarını güvenli hale getirme, öğretmenlerin güvenliği ve toplumsal huzur açısından kritik öneme sahiptir. Bu çalışma, Türkiye'deki eğitim sistemi ve toplumsal dinamikler hakkında derinlemesine bir anlayış sunmaya yönelik bir derleme çalışmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Şehit Öğretmenler, Terör, Ruhsal Liderlik.

An Evaluation of the Role of Martyred Teachers in Psychological Leadership during the Republican Era

Abstract

In this study, which aims to examine the teachers who were martyred in the Republican period in Türkiye from the perspective of educational management and leadership, the role of teachers in transferring the values determined within the framework of the education policies of the state to the society, the policies of fulfilling the national goals of education and the reactions of terrorist groups against these policies are discussed. In the study, the martyrdom of teachers by terrorist groups in the line of duty and the incidents of violence were examined in detail. The challenges faced by teachers in the process of representing the state's education policies offer important lessons in terms of educational leadership and social transformation. Furthermore, the study emphasizes the importance of the use of spiritual leadership principles in education, providing a perspective on how teachers can increase their ability to lead in social change by strengthening their intrinsic motivation. This research, which also includes the analysis of the measures taken by the state in this regard; is critical to keeping the memory of martyred teachers alive, making educational institutions safe, the safety of teachers and social peace. This study is a review study to provide an in-depth understanding of the education system and social dynamics in Türkiye.

Keywords: Martyr Teachers, Terror, Spiritual Leadership.

¹ Biyoloji Öğretmeni, Ankara Türk Telekom Sosyal Bilimler Lisesi, E-Posta: aysegulaltinalana@gmail.com, ORCID: 0009-0007-3928-955X

Giriş

Eğitimin hedefleri, tarih boyunca gelişimi, toplumların ihtiyaçlarına ve değerlerine göre şekillenmiş ve evrim geçirmiştir. Eğitim bireyleri bilgi, beceri ve değerlerle donatarak onları topluma entegre etmeyi; bireysel ve toplumsal gelişmeyi amaçlar. Eğitimin amacı toplumsal değişim çerçevesinde şekillenir (Aydın, 2022). Tarih boyunca eğitim, sadece temel okuma-yazma ve matematik becerilerinin öğretilmesiyle sınırlı kalmamış aynı zamanda toplumların kültürel, ekonomik ve politik ihtiyaçlarına da cevap vermeye çalışmıştır (Özdemir, 2011). Örneğin, endüstriyel devrimle birlikte eğitim, işgücünü yetiştirmek ve sanayiye uygun bireyler yetiştirmek amacını gütmüştür. Fransız İhtilali sonrasında milliyetçilik akımının etkisiyle tek uluslu devlet yapıları tarih sahnesine çıkmıştır. Ulus devletler, milli benliklerini ve ulusal çıkarlarını korumak adına, milliyetçiliği, yeni kurmuş oldukları devletin düşünce merkezine yerleştirerek etnik farklılaşmanın temel alındığı ulusal birliklerini kurmaya çalışmışlardır (İnal, 2004). Eğitimde sosyal, adalet ve eşitlik gibi kavramların ortaya çıkması, eğitimin toplumsal dönüşümün sağlanmasında anahtar rolü üstlenmesine yol açmıştır. Günümüzde ise eğitim, sadece bireysel gelişimi değil, aynı zamanda küresel rekabetçi bir dünyada rekabet edebilecek bireylerin yetiştirilmesini de amaçlamaktadır (Özdemir, 2011). Fransız ihtilali sonrası milliyetçilik akımı ile kurulan ulus devletleri hedef alan terör eylemleri, küreselleşen dünyada ise ekonomik ve kültürel eşitsizliklerin artmasına, yerel kimliklerin kaybolmasına, homojenleşen toplum yapılarına tepki olarak radikalleşme çabası ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Oysa eğitim, sosyal adalet ve eşitlik ilkelerini vurgulayarak bireyler arasında daha adil bir denge sağlama çabasıdır. Eğitim sayesinde, toplumun tüm kesimleri daha eşit fırsatlara erişebilir ve daha adil bir gelecek inşa etme yolunda ilerleyebilir (Tankutay, 2024).

1980'lerden bugüne terör eylemlerinin odağında olan Türkiye'de, eğitimin toplumsallaştırıcı rolü, devletin öğretmenleri aracılığıyla, Cumhuriyetçilik ve Milliyetçilik ideolojilerini vatanın en ücra köşelerine kadar yaymaktır. Bu durum 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Atatürk İnkılap ve İlkeleri ile Atatürk Milliyetçiliği ile açıkça yasalaştırılmış madde 10'da şu şekilde ifade edilmektedir:

“Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Milli ahlak ve milli kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.” (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Bu madde ile Atatürk milliyetçiliğinin, milli kültür ve ahlaki değerlerin öğrencilere benimsetilmesinin öğretmenlerin görevi olan eğitim süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olmasının gerekliliği belirtilmektedir. Türk milli eğitim sisteminin temel amaçlarından birini yerine getirmek adına, özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine atanan çoğunlukla bölgeye yabancı öğretmenlerimiz, etnik, coğrafi veya ideolojik ayırım gözetmeksizin görevlerini icra etmeye çalışırken hedef alınmışlardır.

Eğitimin önemli amaçlarından biri demokratik, iyi vatandaşlar yetiştirmektir. Bu anlamda eğitim ile toplumun temel kurumlarının, değerlerinin ve inançlarının aktararak toplumsal sistemin düzen ve sürdürülebilirliği sağlanır (Öztürk, 2012). Yine 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 11, Demokrasi bilincinin önemi şu şekilde ifade etmektedir:

“Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük

siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.” (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Öğretmenlerin temel görevlerinden biri bu kanun doğrultusunda demokratik düzeni temin edecek, yurt yönetimine dair anlayış sahibi ve sorumluluk duygusu olan vatandaşlar yetiştirmektir. Öğretmenlere ve okullara yönelik terör eylemleri ile eğitimin demokratik toplum düzenini sağlama görevi de hedef alınmaktadır. Türkiye, toplumsal düzenin devamlılığını hedef alan terör saldırıları ile yıllardır mücadele etmektedir. Cumhuriyet döneminde, Türkiye'nin eğitim sistemine ve toplumsal dinamiklerine tehdit niteliğinde olan bu saldırılarda onlarca öğretmenimiz şehit edilmiştir. Bu saldırılar, eğitim sistemini hedef alarak öğretmenleri, öğrencileri ve eğitim altyapısını doğrudan etkilemiş, eğitimin kalitesini ve eğitime erişimini olumsuz yönde etkileyerek toplumun gelecek nesiller üzerindeki umutlarını zayıflatmıştır. Öğretmenlerin hedef alınması, bölgede eğitim faaliyetlerinin durma noktasına gelmesine yol açmıştır. Terör bölgelerinin, öğretmenlerin güvenlik problemlerinden dolayı tercih edilmemesi, bu bölge illerindeki çocukların eğitim hakkından mahrum kalmasına yol açmıştır. Terör örgütlerinin amacı, bölgede cehaleti hakim kılarak kendisi için insan kaynağı oluşturmaktır (Yılmaz, Zengin, Dama, & Kaban, 2019). Bu niyet ile şehit edilen öğretmenlerinin fedakarlıkları, Türkiye'nin eğitim sistemini ve toplumsal yapısını derinden etkilemiştir. Öğretmenler, bir ülkenin ilerlemesinde, nitelikli insan gücünün geliştirilmesinde, toplumsal huzur ve uyumun korunmasında, bireylerin sosyal becerilerle donatılması ve topluma kazandırılmasında, genç kuşaklara kültür ve değerlerin aktarılmasında merkezi bir rol oynamaktadırlar (Özden, 1999). Şehit edilen öğretmenlerimiz sadece bilgi aktarmakla kalmayıp aynı zamanda milli değerleri ve vatan sevgisini de öğrencilere aşılayarak toplumsal birliği sağlama yolunda önemli bir rol oynamışlardır. Çoğu zaman buna istinaden devletin belirlediği eğitim politikalarını topluma aktarırken sık sık terör örgütlerinin hedefi haline gelmişlerdir. Bununla birlikte bu trajik olayları, öğretmenlerimizin ruhsal liderler olarak üstlendikleri toplumsal rolleri hakkında birer kanıt olarak değerlendirmek mümkündür.

Ruhsal liderlik, örgütün içsel motivasyonuna odaklanan, öğrenen bir organizasyon yaratmayı hedefleyen, dönüşüm için belirli bir amacın örgütte motivasyon kaynağı olduğu bir liderlik teorisidir (Fry vd., 2005, s. 836). Ruhani liderliğin temel özelliği, liderin daha yüksek bir sebep veya ulvi amaca bağlılığıdır. Ruhani liderliğin diğer bir önemli özelliği, otantik olma ihtiyacıdır. Bu liderlik türünde iki temel prensip, başkalarına hizmet etmek ve örgütün bu yolla gelişimini sağlamaktır (Ferguson & Milliman, 2008). Ruhsal liderlik teorisi aynı zamanda liderliğe yönelik dini, etik ve değerlere dayalı yaklaşımları da içermektedir (Fry, 2003). Bu çalışmada ele alınan ruhsal liderlik kavramı her ne kadar bugün hayatta olmasalar da şehit öğretmenlere atfedilmiştir. Bu atıf şehit öğretmenlerimizin maneviyatlarının yol göstericiliğine dayandırılmaktadır. Samuel Z. Klausner (2005)'a göre şehitlik, bir çatışma ortamında, ait olduğu benimsediği dava ve/veya değerler uğruna gönüllü olarak hayatını feda eden kişiye toplum tarafından uygun bulunan bir unvan olarak ele almaktadır. Bu araştırmanın konusu milli ideolojiyi, birlik, beraberlik ve milli kalkınma idealini yaymaları sebebiyle görev başında şehit düşmüş öğretmenlerimizdir. Ruhsal liderliğin söz konusu özellikleri, eğitim ideallerini gerçekleştirmek uğruna canlarını feda etmiş öğretmenlerimizin; mesleki adanmışlık ve bağlılıkları ile geleceğin öğretmenlerine liderlik etme potansiyellerine işaret etmektedir. Terör saldırılarında yaşamlarını kaybeden öğretmenlerimiz, vatanlarına hizmet ederek, eğitim sistemimizin gelişimi için tüm benlikleri ile çaba harcamışlardır. Bu bakımdan ruhsal liderlik vasıfları, şehit öğretmenlerimizin manevi liderliğinin günümüz öğretmenlerine yol gösterici olabileceğini göstermektedir.

Eğitimin Siyasal ve Toplumsal Etkisi: Öğretmenlerin Önemi ve İdeolojik Yansımaları

Eğitim, “toplum koşullarına ve gereksinimlerine yanıt vermek, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak yönde olmak, demokratik ideallere, düşüncelere uyarlanabilecek bir yapıda bulunmak, kendi içinde tutarlı olmak, istenen davranış değişikliğini açıklayacak şekilde formüle edilebilecek,

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

Ayşegül ALTINALANA

bireyin öğrenme kapasitesi toplumsal ve ekonomik koşullar göz önünden bulundurulurken onlarla uyumu gerçekleştirilecek nitelikte olmalıdır” (Tezcan, 1985).

Modern devletin oluşumu ve gelişimi sürecinde gerçekleşen siyasal dönüşüm, devletlerin yapısını, hükümet biçimlerini ve siyasi süreçlerindeki değişimi içerirken, toplumsal dönüşüm daha geniş bir perspektiften toplumun değerlerinde, normlarında, rollerinde ve ilişkilerinde farklılaşmayı kapsar (Aksoy, 2016). Comte, Spencer, Simon, Durkheim gibi batılı düşünürler toplumsal dönüşümü gelişme ve ilerleme olarak görmektedir. Çağın getirdikleri, modernleşme siyasal ortam ve ekonomik şartlara bağlı olarak zamanla toplumlarda değişimin gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Çünkü toplumlar siyasal ortamın etkisi ya da çağın getirileri doğrultusunda devamlı bir dönüşüm ve ilerleme durumundadır. Bu ilerleme gerçekleşmediğinde toplumsal kontrol mekanizmaları devreye girer. 18. Yüzyılın ortalarında Fransız İhtilali ile gerçekleşen dönüşüm neticesinde ortaya çıkan modern devlet yapısı bu dönüşümün en önemli örneği olarak görülebilir. Nitekim Fransa, eğitim ile ilgili yapmış olduğu düzenlemelerle, ilköğretimi genel ve zorunlu yapmaya çalışmıştır (McLaren, 1981). Tüm Fransa’da ortak bir amaç ve homojen kültür oluşturma görevinin verildiği okullar, mümkün olduğu kadar yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Okullar ile ulaşılmak istenen hedefler; “Toplumda seküler bir aydınlanma gerçekleştirmek, okulların, bütün öğrencilere aynı bilgileri aktarmasını ve okullarda tek dil kullanımını temin etmek” şeklinde değişime uğramıştır (Brubaker, 1992, s. 107; Sain & Zabun, 2018). Modern devletin temel prensipleri olan egemenlik, ulus oluşturma ve merkezi güçlü iktidar ilkeleri, eğitimi bu prensipleri gerçekleştirmenin bir aracı olarak görmüştür. Bu nedenle, eğitim; siyasal ve toplumsal kabulün, statülerin, kişilik gelişiminin ve birey olmanın bir yolu olarak, devlet tarafından vatandaşlara verilen görevlerin başında gelmektedir (Çetin, 2001). 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’na göre ilköğretim ve ortaokul olmak üzere toplamda 8 yıl zorunludur (222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961). Bu vatandaşlık görevi, modern devletin toplumu belirli bir düzen içinde yönetmesi için, siyasal ve toplumsal evrimin gerçekleşmesi için devletin ideolojisinin toplumsal alana zorunlu eğitim kanalı ile aşılması için oldukça gereklidir.

Eğitim, modern devletin ideolojisinin aktarıcısı olarak işlev görürken, bu ideolojinin temel prensiplerinin topluma aktarılması, öğretmenlerin rol ve sorumluluklarını daha da önemli hale getirmektedir. Eğitim, belirli değerlerin, normların ve davranışların topluma aktarılmasını sağlar. Bireylerin toplumsal normlara uymaları ve toplum içinde işlevsel olmaları için bir gerekliliktir. Modern ulus devlet yapısında eğitimin gizil ve belki en önemli görevi, her ferdini vatandaş olarak yetiştirmek, milli Eğitim ideolojisini aracılığıyla devletin siyasi ideolojisini halkına benimsetmek, bu sayede ulusal kimliğin oluşumunu gerçekleştirmek esastır (Can, 2013).

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK, eğitim sisteminin işlevlerini ulus devletin bekası için tasarlamıştır. Kaplan’a göre (2005), “Mustafa Kemal’e göre eğitimin amacı, yeni kuşakları Türk milletine ve devletine sadık olarak yetiştirmek ve onları Türk milleti ile devletine düşman olanlarla mücadeleye hazır hale getirmektir.” Mustafa Kemal’in Kütahya’da öğretmenlere yaptığı konuşmada, Atatürk, öğretmenleri irfan ordusuna benzetmiş ve bu irfan ordusunun askeri ordu kadar önemli olduğuna vurgu yapmıştır. İrfan ordusunun askeri öğretmenlerin kutsal görevini, askeri orduya mensup yurttaşlara, niçin öldürüp ne uğruna öldüğünü öğretmek olduğunu belirtmiştir (Kaplan, 2005).

Öğretmenler, değerleri ve normları öğrencilere aktararak toplumsal uyumu destekler. Bireylerin bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesinde eğitim temel bir görev üstlenmektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin kişisel ve entelektüel potansiyellerini keşfetmelerine, geliştirmelerine ve kullanmalarına eğitim neferi öğretmenler yardımcı olurlar (Tuhuteru, 2023). Buna istinaden öğretmenler bireylerin kendilerini tanımalarını, düşünme becerilerini geliştirmelerini ve bilinçlenmelerini sağlarlar. Eğitim, demokratik değerleri ve vatandaşlığı öğretir. Öğretmenler bu amaçla öğrencilere demokratik değerleri

benimsemeyi, toplumsal sorumluluk almayı ve katılımcı bir şekilde topluma katkıda bulunmayı öğretirler. Demokratik bir toplumun oluşturulması için katılım önemlidir. Eğitim, toplum içinde çatışmaları azaltabilir ve toplumsal barışı destekleyebilir. Öğretmenler, Öğrencilere hoşgörü, empati ve çatışma çözme becerilerini öğreterek toplumsal dengeyi sağlamak için görev alırlar (Enebi, Akong & John, 2021). Bu durum, toplumsal huzurun ve istikrarın korunmasına katkıda bulunur. Eğitim, bir ülkenin ekonomik kalkınması için de bir temel unsurdur. Öğretmenler aracılığıyla eğitim, işgücünün yeteneklerini ve niteliklerini geliştirerek ekonomik rekabet gücünü artırır. Eğitimli bireyler, yenilikçi fikirler üretebilir, teknolojik ilerlemeyi destekleyebilir ve ekonomik büyümeyi teşvik edebilirler (Hanushek & Wößmann, 2007). Bu nedenlerden dolayı, eğitim ve öğretmenlik mesleği, toplumların ve devletlerin gelişimi ve refahı için hayati öneme sahiptir.

Terör ve Eğitime Yönelik Terör Saldırıları

Terör kelimesi Latince kökenli “terrere” kelimesinden türetilmiştir. Anlamca bu ifade sindirilme, korku uyandırma ve yıldırma gibi çağrışımlar yapar. Terör kelimesinin Türkçeye geçişi ise Fransızca üzerinden “terreur” kelimesiyle olmuştur. L’Academie Française (1798) sözlüğüne göre, terör kelimesi ilk kez Fransız İhtilali sonrasında, 1791 Temmuz ve 1793 Mart ayları arasındaki dönemi tanımlamak için kullanılmıştır. Bu dönemde uygulanan şiddet yöntemleri nedeniyle, bu zaman aralığı terör (tedhiş) rejimi olarak adlandırılmıştır (Pakel, 2009). Büyük Larousse Sözlüğü’nde (1986) ise terör, "Bir gücü veya iktidarı zorla kabul ettirmek amacıyla planlı bir şekilde şiddet kullanma, korkutma ve korku yayma" olarak tanımlanmaktadır. Ana Britannica (1999), terörü "siyasi amaçlara ulaşmak için devlet, halk veya bireylere karşı planlı şiddet eylemlerine başvurma" olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete’de 12 Nisan 1991 tarihinde yayımlanmış olan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na göre terör kavramı, 1.maddede (3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 1991):

“Terör: baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir” olarak tanımlanmıştır.

Terörizm ideolojik ve politik amaçlarla sivil halkı hedef alan şiddet eylemleri olarak ele alınır. Bununla birlikte terörizmin evrensel tanımı konusunda fikir birliğine varılamamıştır (Richards, 2022). Özellikle 11 Eylül terör saldırıları sonrasında terörizm, devletlerin ve uluslararası örgütlerin daha fazla gündemine gelmiştir. ABD’nin Afganistan ve Irak’a yönelik askeri operasyonları, uluslararası hukuk açısından terörizmin tanımı ve önlenmesi konusunda genel nitelikli bir hukuk metninin eksikliğini vurgulamıştır (Saraçlı, 2007). Bruce’a (2012) göre toplumsal düzenin sağlanmasında doğru iletişim bunun içinde kavram birliğinin sağlanması önemlidir (akt. Pekgöz, 2020). Terörizmin evrensel tanımının yapılması gereklidir, çünkü devletler terörist grupların amaç ve sorunlarını bu tanım çerçevesinde anlamlandırır. Ayrıca oluşturulacak bu genel geçer tanım sayesinde terör sorununa yönelik tepkinin yasal ve yasadışı çerçevesinin çizilmesi önemlidir (Young, 2024). Ancak terör ve terörizm kavramları, zaman içinde ve farklı bağlamlarda değişik anlamlar kazanmıştır. Bu kavramlar, gündelik hayattan siyasete, akademik çalışmalara kadar geniş bir yelpazede kullanılmakta ve kullanım alanı değiştikçe farklı çağrışımlar uyandırmaktadır. Terörizmin tanımı, ilk ortaya çıktığı andan itibaren, değişen zaman ve koşullara göre evrilmekte ve bu da kavramın sabit bir anlamının olmamasına yol açmaktadır. Bu durum, terörizmin evrensel bir tanımının oluşturulmasını zorlaştıran faktörlerden biridir ve bu kavramların sürekli olarak yeniden değerlendirilmesi gerektiğini vurgular (Salman, 2021). Bu yönde uluslararası terörizm yasası çıkana ya da geniş kapsamlı bir anlaşma yapılan dek, ülkelerin kendi

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

Ayşegül ALTINALANA

terörle mücadele kanunlarını yaparken, terörizmin uluslararası hukukta nasıl tanımlandığını dikkate alması önemlidir (Young, 2024). Her ne kadar terörizm için evrensel olarak kabul edilen kesin bir tanım bulunmasa da genel kanı, bu kavramın siyasi hedefler doğrultusunda sivillere şiddet uygulama ve bu yolla bir korku atmosferi oluşturma yöntemi olarak görüldüğü yönündedir (Salman, 2021).

Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1368 sayılı kararında, terörist saldırılardan ciddi şekilde mağdur olmuş devletlerin; teröristleri barındıran, destekleyen veya onlara tolerans gösteren başka devlet ülkelerine karşı silahlı kuvvet kullanmalarını “meşru müdafaa” hakkına dayandırabileceklerini belirtmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi'nin “İnsan Hakları ve Terörle Mücadele Hakkındaki İlkeler” adlı ilk uluslararası hukuk metnini kabul etmesi, terörizmin önlenmesi için atılan önemli adımlardan biridir. Uluslararası hukuk alanında terörizmin etkili bir şekilde önlenmesi için daha fazla çalışma ve işbirliği gereklidir (Saraçlı, 2007). Uluslararası toplum, terörle mücadelede ortak stratejiler geliştirmeli ve bilgi paylaşımını artırmalıdır.

Türkiye’de Terör ve Bölücü Terör Örgütü PKK

Türkiye terörizmin farklı biçimleriyle mücadelesine onlarca yıldır devam etmektedir. Bu terör örgütleri arasında FETÖ, etnik bölücü PKK, aşırı solcu terör örgütü DHKP-C, El Kaide ve DEAŞ gibi dini istismar eden gruplar ile “17 Kasım” ve ASALA gibi terör örgütleri bulunmaktadır. (T.C. Dışişleri Bakanlığı, t.y.). Türkiye’de terör olaylarının kökenleri, İkinci Dünya Savaşı sonrası Türk-Sovyet ilişkilerindeki sorunlara ve Batı'nın baskılarına rağmen Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekatı'nı gerçekleştirmesine dayanır. Bu süreçte ortaya çıkan uluslararası gerilim, Ermeni terör örgütlerinin yükselişine zemin hazırladı ve ASALA gibi örgütlerin sistemli saldırılarıyla Türkiye’de 1973-1986 yılları arasında 210 Ermeni terör eylemi gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Hizbullah yanlıları ortaya çıkmış olup bu terör örgütü eylemlerine 1984’te bir kuyumcu soygunu girişimiyle başlamıştır. Nitekim şiddet dolu eylemlerini günümüze kadar devam ettirmiştir. El Kaide ise 11 Eylül 2001 saldırılarıyla tanınmıştır ve Türkiye’ye yönelik ilk eylemini 2003’te Neve Şalom ve Beth İsrail Sinagoglarına düzenlenmiştir (Sönmez, 2017).

Birinci Dünya Savaşı sonunda imzalanan Lozan Antlaşması’yla hukuki olarak tanınan Türkiye’de, Osmanlı döneminde başlayan Ermeni olaylarının son bulmasına rağmen Kürt isyanları 1938’e kadar devam etmiştir. SSCB, İkinci Dünya Savaşı sonrasında NATO’nun bir parçası olan Türkiye’ye askeri müdahale şansını kaybetmiştir. Bu kaybı telafi adına Türkiye’de bölücü terörün tohumlarını atacak olan, Türkiye'nin özellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan Kürt nüfusa yönelik kışkırtıcı faaliyetlerde bulunmuştur. İlerleyen süreçte dönemin İran savunma bakanı Molla Barzani SSCB’nin de desteğini alarak Kürtçülük faaliyetlerinin başlamasını sağlamıştır. Bu akımın etkisiyle Silopi’de 1963 yılında Türkiye Kürdistan Demokrat Parti (T-KDP) oluşturulmaya çalışılmıştır. 12 Mart 1971 muhtırasının ardından, T-KDP unsurları ülkeyi terk ederek Irak’ın kuzeyine yerleşmiştir. Bu süreçte, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi Abdullah Öcalan liderliğinde, Kesire Yıldırım (Öcalan), Haki Karaer, Cemil Bayık, Kemal Pir gibi kişilerin katılımıyla PKK’nın temelleri atılmıştır (Temel, 2010). Diyarbakır Fis köyünde 5 Kasım 1978’de PKK Terör örgütünün kurulması için ilk toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda bölücü terör örgütünün yasadışı programına karar verilmiştir. 15 Ağustos 1984 Güneydoğu Anadolu’da Siirt ili Eruh ilçesinde ve Hakkâri ili Şemdinli ilçesinde PKK ilk silahlı terör eylemini gerçekleştirirken kadar geçen süreçte yapılanmasını tamamlayarak amacını gerçekleştirmek adına yurtdışı kaynaklı destek arayışına girmiş ve bu arayışta başarılı da olmuştur (Başbuğ, 2014). 1990 Yılı sonrasında bölücü terör örgütü faaliyetlerini etnik köken ayrılığına dayandırarak gerçekleştirmiştir. Kültürel farkları etnik köken ayrılığını bir barış içinde asırlarca tek dokuda toplayan coğrafyamızda bölücü ve kanlı faaliyetlerinin zeminine çatışma çıkarmak kanlı faaliyetlerini kültürel farklılıklar temelinde gerekçelendirmişlerdir (Coşar, 2019).

Türkiye, PKK terör örgütüyle mücadele etmek için çeşitli askeri, siyasi ve sosyal ve hukuksal önlemler almıştır. Türkiye, terörle mücadele konusunda kararlı bir şekilde hareket etmektedir. Terörizm, ülkemizin milli güvenlik sorunlarından biridir ve bu sorun, Türkiye Cumhuriyeti'nin bekasını tehdit ederken, aynı zamanda Türkiye'ye yönelik düşmanlığın en etkili aracı haline gelmiştir (Sönmez, 2017). Bu nedenle Türkiye, terörle mücadelede uluslararası iş birliğini güçlendirmek için Birleşmiş Milletler ve bölgesel kuruluşların kapasite geliştirme çabalarına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, terörizmin finansmanını cezalandıran ve teröristlerin mal varlığını donduran BM Güvenlik Konseyi kararlarını etkin bir şekilde uygulamak için hukuki bir çerçeve hazırlamıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, t.y.).

Türkiye'de Terörün Eğitime Etkileri

“Terör örgütünün amaçlarından birisi de bölgede militan devşirebileceği cehalet ortamını sağlamak için öğretmenlere saldırı ve okulları Molotofkokteyli ile yakma girişimleridir. Bu eylemlerde çocuk ve gençleri kullanan örgüt böylelikle genç kuşaklar üzerinde eğitim karşıtı bir algı oluşturmak istemektedir” (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu [TİHİK], 2013, s.199). 1982 yılında çıkan 'Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolları' adlı kitapçıkta, bölücü terör örgütü liderinin ERNK (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi) biriminin teorik hedefleri arasında, devletin tüm eğitim kurumlarının tasfiye edilmesi ve ulusal Kürt dili eğitim ve kültür kurumlarının geliştirilmesi bulunmaktadır (Korkmaz, 2016). Bu sebeple terör örgütü, bölgede sağlıklı bir eğitimin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan güven ortamını yok etmekte, öğretmenlerin canlarına kastetmektedir. Bu amaçla 12 Kasım 1987'de ilk görev yeri olan Şırnak'ın Yoğurtçular köyünde Şenol AKAR öğretmen PKK tarafından şehit edilmiştir (Çalık, 2019).

1990'lı yıllarda, PKK'nın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da sivillere yönelik baskı ve şiddeti artırarak eğitim kurumlarını da hedef almıştır. Üstelik teröre maruz bırakılan eğitim kurumları, yalnızca terör bölgelerinde değil Ankara İstanbul gibi büyük şehirlerde de görülmektedir. Öğretmenlerin hedef alınması, terör bölgelerindeki eğitim faaliyetlerinin durmasındaki başlıca etkenlerden biridir. Özellikle öğretmenlerin güvenlik riski nedeniyle bölge illerine mesafeli yaklaşımları, bu bölgelerdeki çocukların eğitim hakkından mahrum kalmasına sebep olmuştur. 1992 – 1994 yılları arasında görevde bulunan olağanüstü hâl bölge valisi Ünal ERKAN: “Vatandaşın insan gibi yaşamak istediğini, oysa Güneydoğu Anadolu bölgesinde 4300 okulun kapalı, açık olan okullar da ise boş geçen derslerin sayısının inanılmaz boyutlara vardığını çünkü öğretmen açığının çok büyük olduğunu ifade ederek; kimsenin Güneydoğu'da öğretmenlik yapmak istemediğini dile getirmiştir (Cemal, 2003).

Özellikle 1990'larda terör olayları ülkemizde çok yoğun bir şekilde meydana gelmiştir. 2000'li yıllarda ise bu oran azalmış olup 2000'lerde istikrar sağlanmıştır. Bölgede eğitime ilişkin eksikler noktasında durum tespiti yapılarak diğer bölgelere nazaran oluşan açık kapatılmıştır (Yılmaz, Zengin, Dama, & Kaban, 2019). GAP Eylem Planları çerçevesinde 2008-2018 arasında bölgede eğitim alanında büyük yatırımlar yapılmıştır. Bu süreçte, 31,983 yeni derslik inşa edilmiştir. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 2002'de %3 iken, 2017'de %52,9'a yükselmiştir. İlkokulda okullaşma oranı 2002'de %94,1 iken, 2017'de %100,5'e çıkmıştır. Ortaöğretimde okullaşma oranı %27,3'ten %91'e yükselmiştir. Ayrıca, üniversite sayısı 3'ten 9'a çıkmış olup üniversite öğrencisi sayısı 32,278'den 170,180'e yükselmiştir. 2004'te ilkokulda derslik başına düşen öğrenci sayısı 50 iken, 2017'de bu sayı 30'a düşmüştür. Bu veriler, bölgede eğitimde önemli gelişmelerin sağlandığını göstermektedir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2018). Ancak 2000'lerin başlarındaki bu olumlu gelişmeler fazla uzun sürmemiş ve bölgede okullaşma oranı 2013-2014 yılları arasında %99.57 iken, 2016-2017 yılında %91.16'ya gerilemiştir (Yılmaz vd., 2019). PKK terör örgütü, son dönemde de vahşi terör eylemlerini sürdürerek okulları, öğretmenleri ve öğrencileri hedef almıştır. Okullaşma oranlarındaki bu düşüşün kaynağı, maalesef sivilleri de hedef alabilen bölücü ayrılıkçı terör örgütü olan PKK'dır. 6-8 Ekim 2014 tarihlerinde gerçekleştirdiği terör saldırılarıyla,

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

Ayşegül ALTINALANA

bölgede içinde okulların da bulunduğu birçok kamu kurumuna, ciddi zararlar vermiştir. Benzer şekilde, 2015 genel seçimlerinin ardından, bölge halkının da karıştırılmaya çalışıldığı çukur ve barikat olayları sırasında, okullar devlet kurumları arasında en çok zarar görenler arasında olmuştur. Bu çatışmalar ve okullarda meydana gelen hasarlar, eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Olayların sonucunda, 31 okul ve kurum tamamen yıkılmış ve 137 okul ve kurum da hasar görmüştür. Bu süreçte, bölge halkının eğitimden geri kalmaması için gerekli önlemler alınmış ve okul ve kurumların onarımı tamamlanincaya kadar öğrenciler, yakın il veya ilçelere nakledilmiştir.

PKK bugüne kadar 383 öğretmeni şehit etmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2023). PKK'nın bölgede görev yapan öğretmenlere yönelik saldırıları sistematik bir düzende gerçekleştirilmiştir. PKK'nın 1984-1991 dönemindeki silahlı eylem faaliyetlerini içeren süreçte, özellikle 15 Ağustos 1984'te Erzurum ve Şemdinli'de gerçekleştirdiği ilk saldırının ardından, 25-30 Ekim 1986 tarihleri arasında Bekaa Vadisi'ndeki Helve kampında düzenlenen 3. Kongre sonrasında "yurt içindeki terör eylemlerini arttırma" kararı alınmıştır. Bu dönemde köy baskınlarında, özellikle GKK üyeleri ve öğretmenler hedef alınarak, kamu görevlilerinin öldürülmesiyle halka korku yayılması ve devlet otoritesinin sarsılması amaçlanmıştır (Terör Örgütleri, 2014).

Öğretmenlere yönelik saldırılar genellikle Doğu ve Güneydoğu illerinde yoğunlaşmıştır. Bu bölgeler, PKK'nın etkin olduğu ve terör eylemlerinin sık sık yaşandığı yerler olmuştur. Bu acımasız saldırılar, sadece öğretmenleri değil, aynı zamanda eğitim sistemini ve bölgenin sosyal dokusunu da derinden etkilemiştir (Yılmaz vd., 2019). PKK, 1987'de 5, 1988'de 9, 1989'da 4, 1990'da 6, 1991'de ise 2 öğretmeni hedef almıştır. Bu saldırılar, sonraki yıllarda daha da vahşileşmiştir. 1992'de 17 öğretmeni acımasızca katledilmiştir. 1993 ve 1994'te, terör örgütü 49 ve 32 öğretmeni şehit ederek korku ve dehşet yaymıştır. Ancak, bu vahşi eylemlerin halk arasında büyük bir öfkeye neden olmasıyla birlikte, uluslararası toplumdan da sert tepkiler almıştır. Bu tepkiler, PKK'yı daha dikkatli davranmaya zorlamış ve saldırıları azaltmıştır. Özellikle 1995 ve 1996'da öğretmenlere yönelik saldırılar belirgin bir şekilde azalmış ve bu yıllarda sadece birkaç öğretmeni hedef alınmıştır. Ancak bölgede yaratılan korku ortamı sebebiyle 1996 yılında Olağanüstü Hal illerinde mevcut okulların üçte biri güvenlik ve öğretmensizlik nedeniyle açılmamış, yaklaşık 10000 kadar öğrenci öğretmenden mahrum kalmıştır (Cemal, 2003, s. 286). 1997'de ise öğretmenlere karşı gerçekleşen saldırılar neredeyse tamamen durmuştur. Ancak, 1998'de 1 öğretmeni şehit edilmiştir. TBMM (1996, s. 30, 32)'nin Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki (OHAL ve Mücavir) Diyarbakır, Hakkari, Şırnak, Tunceli, Van, Batman, Bingöl, Bitlis, Mardin ve Muş illerinde yaptığı incelemeleri neticesinde; saptanan veriler ve sorunların genel değerlendirilmesi kapsamında 1997-1998 Eğitim ve Öğretim yılına ait OHAL Bölgesinde 1259 okulun güvenlik nedeniyle kapalı olduğu görülmüştür. 1998'den 2011'e kadar öğretmenlere yönelik saldırılar durmuştur. 2011'de bir öğretmeni şehit düşürülmüştür. 2017'de 2 öğretmeni yine teröre maruz kalıp can vermiştir. Son şehit olan öğretmeni haberi ise 2022 yılında duyulmuştur. PKK'nın hala varlığını sürdürdüğü ve zaman zaman öğretmenlere karşı saldırılar gerçekleştirdiği unutulmamalıdır.

Tablo 1. Cumhuriyet döneminde ulus devlet ideolojisini yaydıkları gerekçesi ile öğretmenlik mesleği hedef alınarak şehit edilen öğretmenler

Ad-Soyad	Doğum Yılı	Şehit Olduğu Tarih	Görev aldığı okul	Görev	
Mehmet SAYGIGÜDER	13.01.1951	26.06.1979	Gaziantep Şahinbey Aliye Ömer Battal İlkokulu	Müdür Yardımcısı	28
Recep ÇAKIR	1.05.1952	14.01.1980	İstanbul Çevirikalfa İlkokulu	Öğretmen	27
Bekir DEDAŞ	1931	20.03.1980	Şanlıurfa Hilvan Ülkü İlkokulu	Öğretmen	49
Nevzat DEMİRCİ	10.08.1955	7.04.1980	Ağrı Hamur Özdirek Köyü İlkokulu	Öğretmen	24
Ömer Faruk Bingöl	6.04.1957	21.05.1980	Ankara Çankaya Büyükesat Özyurt İlkokulu	Öğretmen	23
Fevzi Ateş	1953	28.05.1980	Batman Endüstri Meslek Lisesi	Öğretmen	27

Ali İncekara	28.04.1945	2.06.1980	İstanbul Fatih ilkokulu	Öğretmen	35
Ergün Erol GÜRSESOĞLU	29.09.1951	5.07.1980	Adana Hürriyet Lisesi	Müdür	28
Kadir KAYHAN	10.02.1958	2.09.1980	Diyarbakır Ergani	Öğretmen	22
Selahattin KARAKAŞ	8.09.1957	11.09.1980	Batman	Öğretmen	23
Şekip AYDIN	6.03.1945	6.12.1984	Sason İlçe Milli Eğitim	Milli Eğitim Müdürü	39
İsa KARAASLAN	13.07.1955	15.05.1987	Tunceli Malazgirt Gümüşgün Köyü İlkokulu	Öğretmen	31
Asım ÖZDEN	1954	21.05.1987	Diyarbakır Lice Yolçatı Köyü İlkokulu	Öğretmen	33
Aydın Acun	3.05.1966	25.05.1987	Mardin Dargeçit Kuşluca Köyü İlkokulu	Vekil Öğretmen	21
Şenol AKAR	22.04.1965	12.11.1987	Şırnak Yoğurtçular Köyü İlkokulu	Öğretmen	22
Âdem AKDENİZ	20.12.1968	11.01.1988	Mardin Nusaybin Dibek Köyü İlkokulu	Öğretmen	19
Hüseyin AYDEMİR	15.07.1962	11.03.1988	Batman Gercüş Aydınca Köyü İlkokulu	Öğretmen	25
Muhammet YILDIZ	10.06.1964	25.03.1988	Mardin Dargeçit Bağözü İlkokulu	Öğretmen	23
Ali BOŞGELMEZ	10.02.1967	15.04.1988	Tunceli Pülümür Altinhüseyin Köyü Gözeli Mezrası İlkokulu	Öğretmen	21
Lokman ÇEKER	1.09.1964	15.04.1988	Tunceli Pülümür Altinhüseyin Köyü Gözeli Mezrası İlkokulu	Öğretmen	23
Musa SARISAÇ	22.10.1964	23.04.1988	Tunceli Mazgirt Akgüven Köyü İlkokulu	Öğretmen	23
Mustafa ÇAĞLAR	2.10.1959	23.04.1988	Tunceli Mazgirt Akgüven Köyü İlkokulu	Öğretmen	28
Mitat EREN	4.12.1966	5.11.1988	Mardin Dargeçit Sümer İlkokulu	Öğretmen	21
Nuri ÖZTÜRK	3.03.1964	5.11.1988	Mardin Dargeçit Sümer İlkokulu	Öğretmen	24
Sezgin YOLCU	25.12.1966	5.12.1988	Batman Gercüş Yüceköy İlkokulu	Öğretmen	21
Çevik Ersin TEMEL	29.05.1955	7.09.1988	Eruh Çağlar Mezrası	Müfettiş	33
Durmuş GÜÇLÜ	12.07.1966	7.09.1989	Eruh Çetinkaya Köyü İlkokulu	Öğretmen	23
Mehmet KAPUSUZ	1.01.1966	7.09.1988	Siirt Merkez Ekmekçiler Köyü İlkokulu	Öğretmen	22
Fasih Söğüt	20.03.1953	17.10.1988	Mardin Savur Başkavak İlkokulu	Öğretmen	35
Tahir Civil	18.03.1963	24.03.1990	Diyarbakır Lice Tuzla Köyü İlkokulu	Öğretmen	27
Hanifi ÇAKALLIOĞLU	20.05.1956	28.03.1990	Kahramanmaraş Pazarcık Cennetpınarı İlkokulu	Öğretmen	33
Ahmet BEKAR	18.12.1962	14.04.1990	Elazığ Arıcak Bükardı Köyü İlkokulu	Öğretmen	27
Bayram YEŞİL	1.01.1968	14.04.1990	Elazığ Arıcak Bükardı Köyü İlkokulu	Öğretmen	22
İzzet YÜKSEL	10.04.1966	14.04.1990	Elazığ Arıcak Bükardı Köyü İlkokulu	Öğretmen	24
Sebahattin KURTULUŞ	27.05.1959	14.04.1990	Elazığ Arıcak Bükardı Köyü İlkokulu	Öğretmen	30
Hakkı Koçak	14.02.1951	25.07.1990	Tunceli Mazgirt Mimar Sinan İlkokulu	Öğretmen	39
Ertan SEVİM	3.02.1966	4.09.1990	Muş Malazgirt Boyundere Köyü İlkokulu	Öğretmen	24
Ali KARAOĞLAN	21.10.1964	9.10.1990	Kars Selimyukarı Damlapınar Köyü İlkokulu	Öğretmen	25
Mehmet GEZER	21.07.1950	7.11.1990	Gaziantep Araban Köklüce Köyü İlkokulu	Öğretmen	40
Esmâ KARADOĞAN	15.03.1969	17.11.1991	Tunceli Gökçek Köyü İlkokulu	Öğretmen	22
İbrahim KIZMAZ	1.01.1956	6.01.1992	Nusaybin Edip Mungan İlkokulu	Öğretmen	36
Orhan GÖK	2.04.1967	19.03.1992	Mardin Derik Sırt Mezrası İlkokulu	Öğretmen	24
Mehmet GEREN	6.01.1951	23.03.1992	Diyarbakır Alipaşa İlkokulu	Öğretmen	41
Ramazan EGE	15.01.1966	9.04.1992	Bornova Polis İlkokulu	Öğretmen	26
Şevki AKGÜN	10.01.1965	29.04.1992	Iğdır Aralık Kolikent Köyü İlkokulu	Öğretmen	27
İlyas AÇAR	2.05.1967	4.05.1992	Erzurum Şenkaya Lisesi	Öğretmen	25

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

Ayşegül ALTINALANA

Orhan KORKMAZ	1956	20.05.1992	Diyarbakır Kulp Merkez İlkokulu	Öğretmen	36
Seydo AKDOĞAN	26.09.1963	5.06.1992	Mardin Kızıltepe İstiklal İlkokulu	Öğretmen	28
Ramazan Ergi	6.02.1961	25.08.1992	Diyarbakır Lice Hadikköyü Manizor Mezrası İlkokulu	Öğretmen	31
Abdurrahman TANER	1.01.1953	29.08.1992	Adana Yüreğir Necmiye Coşkun Tuncel İlkokulu	Öğretmen	39
Engin EKER	19.02.1967	16.09.1992	Diyarbakır Silvan Otluk Köyü Gördük Mezrası İlkokulu	Öğretmen	25
Abdulvahap YERSİZ	2.02.1968	6.10.1992	Mardin Mazıdağı Yukarı Konak Köyü İlkokulu	Öğretmen	24
Mehmet Şirin KAYA	1.01.1956	24.10.1992	Diyarbakır Kaldırım Köyü İlkokulu	Öğretmen	36
Emin AYDIN	1.03.1964	11.11.1992	Diyarbakır Bismil Köyü İlkokulu	Öğretmen	28
Vural AKDENİZ	30.01.1964	11.11.1992	Diyarbakır Çınar Aktepe Köyü İlkokulu	Öğretmen	28
Mehmet Mehdi SANLI	19.01.1955	22.11.1992	Diyarbakır Silvan Lisesi	Öğretmen	37
Mehmet Emin ÖZDEN	1953	6.12.1992	Diyarbakır Hazro Halk Eğitim Merkezi	Öğretmen	39
Halis Şişman	2.02.1967	4.01.1993	Bitlis Tatvan Yassıca Köyü İlkokulu	Öğretmen	25
Ramazan Aydın BİLGE	12.02.1964	13.01.1993	Diyarbakır Hürriyet İlkokulu	Öğretmen	28
Zübeyir AKKOÇ	1.01.1952	13.01.1993	Diyarbakır Hürriyet İlkokulu	Öğretmen	41
Kemal SERT	6.03.1967	16.01.1993	Diyarbakır Silvan Endüstri Meslek Lisesi	Öğretmen	25
Ertuğrul ALPTEKİN	1.01.1968	18.02.1993	Mardin Nusaybin Fatih Sultan Mehmet İlkokulu	Öğretmen	25
İsmail ÇELLİK	10.05.1956	22.02.1993	Siirt Kurtalan Ortaokulu	Öğretmen	36
Faik AYAZ	5.06.1955	19.03.1993	Silvan Profilo İlkokulu	Öğretmen	37
Alihan HAN	1951	19.04.1993	Diyarbakır Burhanettin Yıldız Endüstri Meslek Lisesi	Müdür Yardımcısı	42
Abdullah KARA	1.01.1968	24.05.1993	Bingöl Genç Kavaklı Köyü İlkokulu	Öğretmen	25
Birol İlhan AŞKAR	8.06.1969	24.05.1993	Bingöl İmam Hatip Lisesi	Öğretmen	23
Mehmet BİROL	10.12.1964	24.05.1993	Muş Malazgirt İyikomşu Köyü İlkokulu	Öğretmen	28
Selahaddin AYSAN	27.11.1968	24.05.1993	Bingöl Genç Çevirme Köyü İlkokulu	Öğretmen	24
Ali Rıza PEKGÖZ	1.01.1960	10.06.1993	Batman Beşiri Yalınkavak Köyü İlkokulu	Öğretmen	33
Elif LİVAN	15.07.1962	11.06.1993	Diyarbakır Buçutepe Köyü İlkokulu	Öğretmen	30
Nuriye AK	5.04.1958	11.06.1993	Diyarbakır Buçuktepe Köyü İlkokulu	Öğretmen	35
Nevzat AKDEMİR	11.01.1956	21.06.1993	Tunceli Çemişgezek Tekeli Köyü Fergin Mezrası İlkokulu	Öğretmen	37
Erkan AYDIN	8.08.1969	24.06.1993	Tunceli Meşeyolu Köyü İlkokulu	Öğretmen	23
Hamza ÇETİN	8.03.1963	24.06.1993	Tunceli Meşeyolu Köyü İlkokulu	Öğretmen	30
Mehmet Mecit YALÇIN	6.06.1958	5.08.1993	Diyarbakır Çınar İlçe Milli Eğitim	Milli Eğitim Müdürü	35
Osman ÇİÇEK	1.01.1965	7.09.1993	Kars Aydıncı Köyü Ortaokulu	Öğretmen	28
Ayhan KURAL	31.08.1969	17.09.1993	Tunceli Pülümür Gazi Lisesi	Öğretmen	24
Ahmet ARCAGÖK	1.01.1953	20.09.1993	Diyarbakır Yeni İlkokulu	Öğretmen	40
Ali Şahap SALIK	1959	21.09.1993	Diyarbakır Ticaret Lisesi	Öğretmen	34
Zeki ŞENOĞLU	30.09.1955	29.09.1993	Şanlıurfa Birecik Lisesi	Öğretmen	37
Gürez ŞİMŞEK	1.02.1949	29.09.1993	Şanlıurfa Halfeti Külünçe Köyü İlkokulu	Öğretmen	44
Bayram ALADAĞ	1.03.1959	6.10.1993	Tunceli Ovacık Mareşal Fevzi Çakmak Lisesi	Öğretmen	34
Nurgül ALADĞ	25.08.1959	6.10.1993	Tunceli Ovacık Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	Öğretmen	34
Orhan BAKIŞ	1.01.1956	7.10.1993	Tunceli Pertek Piriñçi İlkokulu	Öğretmen	37

Taşkın SENGER	12.02.1955	7.10.1993	Tunceli Pertek Pirinçi İlkokulu	Öğretmen	38
Ünal ATLI	5.09.1956	7.10.1993	Tunceli Pirinçi Pertek İlkokulu	Öğretmen	37
Ali YILDIRIM	15.11.1962	22.10.1993	Diyarbakır Hazro Dadaş Köyü İlkokulu	Öğretmen	30
Etem YAŞAR	5.02.1959	22.10.1993	Diyarbakır Hazro Dadaş Köyü İlkokulu	Öğretmen	34
Hüseyin YAVUZ	28.07.1957	22.10.1993	Diyarbakır Hazro Dadaş Köyü İlkokulu	Öğretmen	36
Zeki SAVRUK	21.04.1970	22.10.1993	Diyarbakır Hazro Dadaş Köyü İlkokulu	Öğretmen	23
Ali Nurettin SOYER	23.09.1954	23.10.1993	Diyarbakır Lice Kutlu Köyü İlkokulu	Öğretmen	39
Mehmet İZDAL	7.04.1957	24.10.1993	Van Gevaş Koçak Köyü İlkokulu	Öğretmen	36
Abdurrahman Nafiz ÖZBAĞRIÇIK	1.02.1957	25.10.1993	Bitlis Yolalan Köyü İlkokulu	Öğretmen	36
Bayram TEKİN	18.04.1964	25.10.1993	Bitlis Ahlat Düzköy Erikli İlkokulu	Öğretmen	29
Ergin KOMUT	7.09.1959	25.10.1993	Bitlis Yolalan Köyü Ortaokulu	Öğretmen	34
Mehmet FİDAN	15.04.1971	25.10.1993	Diyarbakır Kulp Ağaçlı İlkokulu	Öğretmen	22
Yasemin TEKİN	21.07.1952	25.10.1993	Bitlis Ahlat Düzköy Erikli İlkokulu	Öğretmen	41
Ayşe KONAKÇI	1.06.1969	26.10.1993	Diyarbakır Bismil Babahaki Köyü İlkokulu	Öğretmen	24
Fatih TEKİN	1.03.1955	26.10.1993	Diyarbakır Kulp Ağaçlı İlkokulu	Öğretmen	38
Numan KONAKÇI	31.10.1958	26.10.1993	Diyarbakır Bismil Babahaki Köyü İlkokulu	Öğretmen	34
Sezgin KEÇECİ	1.01.1957	26.10.1993	Diyarbakır Kulp Ağaçlı İlkokulu	Öğretmen	36
Neşe ALTEN	1.01.1972	27.10.1993	Diyarbakır Bismil Çavuşlu Köyü İlkokulu	Öğretmen	21
Halil KANDEMİR	26.02.1955	20.11.1993	Tunceli Geyiksuyu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	Öğretmen	38
Zafer ÖZDENİZ	1.08.1964	20.11.1993	Tunceli Geyiksuyu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	Öğretmen	29
Mehmet DAYAN	1.02.1960	29.12.1993	Diyarbakır İmam Hatip Lisesi	Öğretmen	33
Nahit Ergene	14.04.1955	1.01.1994	Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğü	Şube Müdürü	38
Mustafa BOZ	6.11.1966	22.02.1994	Şırnak Cizre İmam Hatip Lisesi	Öğretmen	27
Hasan AKAN	10.03.1958	1.03.1994	Diyarbakır Namık Kemal Lisesi	Öğretmen	35
Mahmut ESEN	23.02.1958	4.04.1994	Şehit Kamil Ömer Humanızlı İlkokulu	Öğretmen	36
Mehmet Ali DURAK	26.04.1958	7.04.1994	Diyarbakır Silvan Cumhuriyet İlkokulu	Öğretmen	35
Metin GENÇDAL	14.03.1966	24.04.1994	Tunceli Ovacık Yeşilyazı İlkokulu	Öğretmen	28
Recep OYUR	1955	29.04.1994	Diyarbakır Gazi Ortaokulu	Öğretmen	39
Sıtkı ABDİOĞLU	8.09.1954	17.05.1994	19 Mayıs İlkokulu	Müdür	39
Erkan ÖZCAN	3.06.1952	29.05.1994	Batman Sason Aydınlık Köyü İlkokulu	Öğretmen	41
Emir TOPAL	3.07.1955	21.05.1994	Mardin Midyat İmam Hatip Lisesi	Öğretmen	38
Kemal GÜÇER	2.09.1959	3.06.1994	Diyarbakır Mehmet Akif Eroy İlkokulu	Öğretmen	34
Mehmet Nuri DEMİRALP	1946	3.06.1994	Diyarbakır Atatürk Lisesi	Öğretmen	48
Ali İhsan ÇETİNKAYA	15.05.1955	11.09.1994	Tunceli Malazgirt Darkent İlkokulu	Öğretmen	39
Buminhan TEMİZKAN	20.08.1958	11.09.1994	Tunceli Malazgirt Darkent İlkokulu	Öğretmen	36
Metin KAYNAR	9.03.1955	11.09.1994	Tunceli Malazgirt Darkent İlkokulu	Öğretmen	39
Mustafa KARINCA	1.09.1962	11.09.1994	Tunceli Malazgirt Darkent İlkokulu	Öğretmen	32
Rüstem ŞEN	6.05.1955	11.09.1994	Tunceli Malazgirt Darkent İlkokulu	Öğretmen	39
Vedat İNAN	19.04.1959	11.09.1995	Tunceli Malazgirt Darkent İlkokulu	Öğretmen	36
Mehmet PEHLİVAN	1.04.1954	14.09.1994	Çanakkale Çıraklık Eğitim Merkezi Müdürü	Öğretmen	40
Mehmet Şirin GÖKDERE	1954	15.09.1994	Diyarbakır Silvan Çanakköprü Köyü İlkokulu	Öğretmen	40

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

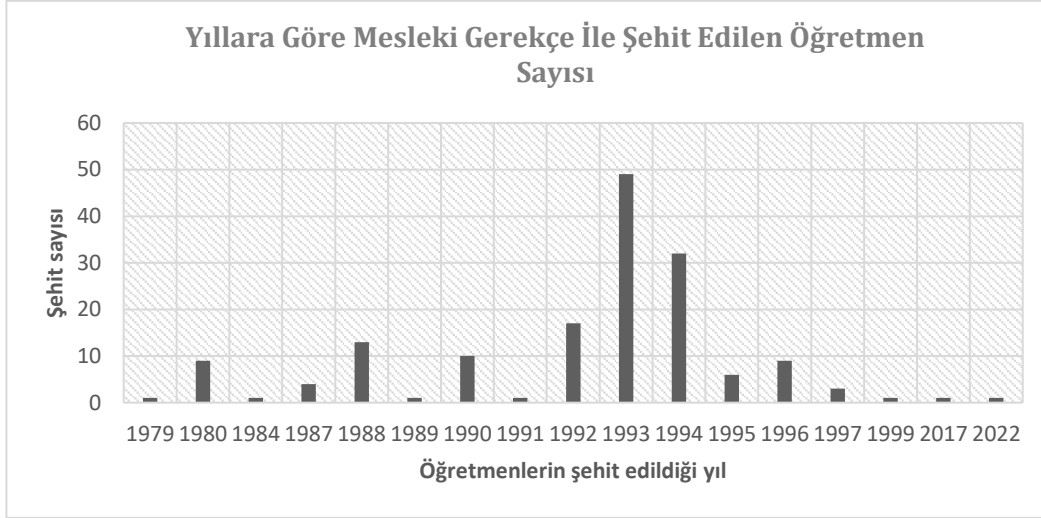
Ayşegül ALTINALANA

Atilla AYDOĞDU	19.09.1957	17.09.1994	Tunceli Nizamiye Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	Öğretmen	36
Adnan TUNCA	20.08.1957	23.09.1994	Batman Beşiri Çevrimova İlkokulu	Öğretmen	37
Mustafa GÜMÜŞ	15.05.1970	23.09.1994	Batman Beşiri Çevrimova İlkokulu	Öğretmen	24
Sait KORKMAZ	1.03.1967	29.09.1994	Ağrı Doğubeyazıt Kazan Köyü İlkokulu	Öğretmen	27
Hayati KAPUKAYA	19.11.1968	8.10.1994	Van Çatak Cumhuriyet İlkokulu	Öğretmen	25
Ali BULUT	26.01.1967	11.10.1994	Erzurum Tekman Taşkesen Köyü İlkokulu	Öğretmen	27
Ersoy YORULMAZ	8.01.1968	11.10.1994	Erzurum Tekman Sususz Köyü İlkokulu	Öğretmen	26
Nurullah SARAÇ	2.08.1969	11.10.1994	Erzurum Tekman Taşkesen Köyü İlkokulu	Öğretmen	25
Ragıp KÖSE	7.03.1968	11.10.1994	Erzurum Tekman Katranlı Köyü İlkokulu	Öğretmen	26
Ali YILDIZ	1.08.1959	5.11.1994	Mardin Savur Başkavak İlkokulu	Öğretmen	35
Erol ERCAN	2.07.1970	5.11.1994	Mardin Savur Başkavak İlkokulu	Öğretmen	24
Mahmut ÇATALKAYA	1.04.1954	5.11.1994	Mardin Savur Başkavak İlkokulu	Öğretmen	40
Mehmet Zeki ÖDÜK	1.01.1957	5.11.1994	Mardin Savur Başkavak İlkokulu	Öğretmen	37
Şeyho KURTULMUŞ	5.02.1969	25.05.1995	Batman Zorköy İlkokulu	Öğretmen	26
Necati ÇİÇEK	4.12.1957	26.09.1995	Diyarbakır İmam Hatip Lisesi	Öğretmen	37
Hüseyin KOCABAŞ	21.11.1952	12.10.1995	Tokat Pazar Ticaret Meslek Lisesi	Müdür Vekili	42
Gürkan ARITÜRK	3.01.1970	30.10.1995	Mardin Gargeçit Atatürk İlkokulu	Öğretmen	25
Ökkeş KAYA	16.02.1957	30.10.1995	Mardin Dargeçit Sakarya İlkokulu	Öğretmen	38
Aydın YILMAZ	5.01.1971	22.04.1996	Kahramanmaraş Ekinözü Altınyaprak Köyü İlkokulu	Öğretmen	25
Hacı Ömer SERİN	6.06.1973	22.04.1996	Kahramanmaraş Davutlar İlkokulu	Öğretmen	22
Nurettin ASLAN	1.01.1958	22.04.1996	Kahramanmaraş Ekinözü Altınyaprak Sarıgül İlkokulu	Öğretmen	38
Aynur SARI	6.10.1971	22.06.1996	Diyarbakır Ergani Kız Meslek Lisesi	Öğretmen	24
Murat ÖZGÜN	20.06.1970	5.08.1996	Bozüyük Ticaret ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	Öğretmen	26
Uğur GÖREN	15.12.1970	30.09.1996	Diyarbakır Hantepe Köyü İlkokulu	Öğretmen	25
Cuma İBİŞ	1.01.1970	1.10.1996	Diyarbakır Hantepe Köyü İlkokulu	Öğretmen	26
Mustafa Saadettin KÜÇÜK	5.10.1973	1.10.1996	Diyarbakır Hantepe Köyü İlkokulu	Öğretmen	22
Nesrin ÜNÜGÜR	1.01.1956	1.10.1996	Diyarbakır Hantepe Köyü İlkokulu	Öğretmen	40
Lütfi ÖLMEZ	15.01.1960	1.09.1997	Diyarbakır Ticaret Meslek Lisesi	Öğretmen	37
Mustafa ÖZKAN	15.07.1958	9.10.1997	Mersin Tarsus İmam Hatip Lisesi	Öğretmen	39
Oktay BULUN	10.07.1952	10.10.1997	Mersin Tarsus Turgut İçören İlkokulu	Öğretmen	45
Hüseyin AĞIRMAN	6.06.1971	17.05.1999	İstanbul Kartal Endüstri Meslek Lisesi	Öğretmen	27
Necmettin Yılmaz	14.12.1993	12.07.2017	Şanlıurfa Siverek Çiftçiabaşı Köyü İlkokulu	Öğretmen	23
Ayşenur ALKAN	23.09.2000	21.11.2022	Gaziantep Karıkamış Kocatepe İlkokulu	Öğretmen	22

Kaynak: (MEB, 2023).

PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, öğretmenlerin Kürt asimilasyon projelerinin bir parçası olduğunu iddia ederek onları terör saldırılarının hedefi olarak göstermiştir. PKK, bu talimatı aldıktan sonra okullara saldırmış, öğretmenleri infaz etmiş ve bazı okulları yakıp yıkmıştır. Saldırıların haklı çıkarılması amacıyla, öğretmenler casus olarak tanımlanmış; saldırı haberleri, Serxwebun gibi dergilerde ve örgüte bağlı gazetelerde "casusları ve işbirlikçileri öldürdük" gibi manşetlerle yayınlanmıştır (Yılmaz vd., 2019). PKK elebaşının barış zekasından yoksun örgüt liderliği bölgede

yalnızca kaosu beslemiştir. Ulusal ve uluslararası düzeyde, sistemlerin bileşenleri sağlam ve düzenli olmalıdır. Eğitim sisteminde terör kaygısından ve terör örgütünün yarattığı kaostan doğan düzensizlik ve istikrarsızlık, sistemin bölge şartlarına uyarlanabilir olmasına engel olmuştur. Bireysel, toplumsal ve evrensel düzeyde barış zekasıyla sağlam ve düzenli bir sistem kurmak mümkündür, çünkü sağlıklı bir us kaos yaratıp kaostan beslenmez (Erçetin & Çayköylü, 2007). Nitekim terör bölgesi bugün sosyo-ekonomik ve özellikle eğitim imkanları açısından diğer bölgelerimizin gerisindedir.

Grafik 1. Bölücü terör örgütü PKK tarafından Kürt asimilasyon projesinin parçası oldukları gerekçesi ile yıllara göre şehit edilen öğretmen sayısı (MEB, 2023).

Yukarıdaki grafik ulus devletinin ideolojisini eğitim yolu ile vatanın dört bir yanına yaydığı gerekçesiyle şehit edilen öğretmenlerimizi baz alarak hazırlanmıştır. Grafiğe askerlik görevini yerine getirirken şehit edilen öğretmenler ya da farklı hedeflerin kurbanı olan şehit öğretmenlerimiz dahil edilmemiştir.

Türkiye’de milli kimliğin sürekli olarak yeniden oluşturulduğu bir dizi tören ve ritüel mevcuttur. Kurtuluş Bayramı, Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Zafer Bayramı gibi törenler ve öğrenciler tarafından sahnelenen oyunlar, toplumsal hafızayı canlandırmak ve kolektif belleği güçlendirmek için önemli bir rol oynamaktadır (Can, 2013). Bölücü terör örgütü PKK’nın hain saldırılarıyla şehit ettiği öğretmenlerimizden 159’u görevi başında ulusal kimliğin inşasından sorumlu oldukları için şehit düşürülmüştür.

Neşe ALTEN Öğretmen

Neşe Alten, 26 Ekim 1993’te, Bismil’in Çavuşlu Köyü İlkokulu’nda göreve yeni başlamış bir öğretmenken, evine baskın yapan PKK’lılar tarafından ve babasıyla birlikte acımasızca öldürülmüştür.

2 Temmuz 1993’te Diyarbakır’ın Bismil ilçesine bağlı Çavuşlu Köyü İlkokulu’na atandı. Ailesi Bismil’e gitmemesi için ısrar etse de Neşe Öğretmen “Bayrağımın dalgalandığı her yere giderim.” diyerek görevine başlamıştır.

Çavuşlu Köyü’nde Neşe Öğretmen hemen görev yapacağı okulun durumu karşısında köy muhtarı ve köyün ileri gelenleriyle görüşerek okulun eksiklerini gidermek, sınıfı onarmak ve okulu düzgün bir hale getirmek için masrafların şahsı tarafından karşılanacağını belirterek yardım istemiştir. İlk maaşının büyük bir kısmını ustalara vermiş hatta eğitim ideali uğruna borçlanmıştır. Harabe olan binayı kendi imkanlarıyla öğrencilerin okuyabileceği bir okula dönüştürmüştür.

26 Ekim 1993 akşamı, PKK’lı teröristler Neşe’nin ve babasının yaşadığı eve baskın düzenleyerek “Açın, köydeniz. Hoca hanıma bir şey soracağız.” diyerek kapıyı çalarlar. Neşe ve babası

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

Ayşegül ALTINALANA

kapıyı açtıklarında silahlı teröristler “Biz kamuoyuna açıklama yapmadık mı? T.C.'nin hiçbir öğretmenini, Kürdistan'a sokmayacağız, demedik mi?” diyerek önce öğretmen Neşe ALTEN'in babasını katlederler. Neşe öğretmeni köyün çıkışına kadar yerde sürükleyerek sol göğsüne 5 mermi, sonra sağ göğsüne 5 mermi sıkarak, Neşe öğretmeni vahşice öldürürler. Neşe Alten'in vatan sevgisi ve eğitim idealleri uğruna verdiği canı günümüz öğretmenlerinin eğitim anlayışına ve inancına liderlik etmektedir (PKK Eylemleri, 2017).

Mustafa Çağlar Öğretmen

1988 yılında Tunceli Mazgirt İlçesi Akviran Köyü'nde PKK'lı terörist Celal Kıldığ'ın başında bulunduğu PKK'lı teröristler tarafından henüz 29 yaşındayken okulunda şehit edilen Kütahya'lı öğretmen Mustafa Çağlar'ın eşi Hacer Çağlar:

"Mustafam çok fedakâr ve merhametli bir insandı. Okulun boya badanasını cebinden masraf ederek kendisi yapardı. Çocuklar üşümesin diye sobayı her gün yakar ve küllerini temizlerdi. Çocukları adeta kendi evladı gibi görür bazen harçlık bile verirdi. Herkesin yardımına koşardı. Köylüler de onu çok severlerdi. Şehit edildiği gün köylüler benimle yas tuttular. Bana destek oldular PKK'lı teröristler Mustafa'mı önce tehdit edip, "Öğretmen Efendi 23 Nisan kutlamak bayraklar asmak yok. Astıklarımızı da indireceksin. Yoksa senin için kötü olur" dediler. Mustafa'm bu alçakların tehditlerine boyun eğmedi. Bayrakları indirmedi. Köylülerle birlikte 23 Nisan'ı coşku içinde kutladı. Aynı gün gece yarısı evimize gelen alçaklar sürüsü Mustafa'mı okulunun önüne götürüp orada öldürdüler. Acımızı sanki dün olmuş gibi yaşıyorum. Asla ve asla unutmak mümkün değil." (Tunçoğlu, 2022).

PKK terör örgütü, ulusal birlik beraberlik ve dayanışmayı pekiştirmeye yönelik kutlanan milli bayramları hedef alarak toplumda korku hoşnutsuzluk yaratmış güven ortamını yok etmiştir. PKK'nın öğretmeni hedef alması Mustafa Öğretmenin bu milli bayram kanalı ile milli ve manevi değerleri öğretmek, öğrencilerin milli kimlik ve vatandaşlık duygularını güçlendirmek ve milli birlik ve beraberliği pekiştirme amacını taşımasından kaynaklanmaktadır.

Necmettin YILMAZ Öğretmen

8 aylık öğretmen olan ve öğrencileri tarafından çok sevilen Yılmaz, 16 Haziran 2017'de yaz tatilini geçirmek için Şanlıurfa'dan memleketi Torul'a dönerken, PKK'lı teröristlerce Tunceli-Erzincan kara yolunun Pülümür ilçesi kesiminde, babasının maddi desteğiyle yeni aldığı aracı yakıldıktan sonra kaçırıldı.

23 yaşındaki Necmettin öğretmenin cenazesi, aramaların 27'nci gününde 12 Temmuz 2017'de Tunceli'deki Pülümür Çayı'nda bulundu (Yılmaz Karakurum, 2023).

Öğretmen Necmettin Yılmaz gibi masum insanların PKK tarafından hedef alınmasının altında yatan ideoloji, terör örgütünün Türkiye'deki eğitim sistemini ve devletin otoritesini temsil ettikleri düşüncesidir. PKK, öğretmenleri devletin propaganda araçları olarak görüp hedef almaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin toplumda saygın ve otorite temsilcileri olmaları, terör örgütünün hedeflerine ulaşmak için onları zayıflatma veya sindirme amacını taşımasından kaynaklanmaktadır.

Tunceli/ Darıkent Öğretmen Katliamı

1994-1995 eğitim öğretim yılının ilk ders günü 11 Eylül tarihi Tunceli'nin Mazgirt İlçesi Darıkent Beldesi'nde saat 22.15 sıralarında PKK'lı 40 kişilik bir terörist grubu önceki gece saat 22:30 sıralarında baskın düzenleyerek ilçenin elektrik ve telefon hatlarını kesen teröristlerin bir bölümü karakola saldırırken ikinci grup öğretmenlerin lojmanlarına yöneldi. Öğretmenleri dışarı çıkaran PKK'lı teröristler beldedeki vatandaşları da köy meydanında toplayarak propaganda yapan terörist grup, bir önceki yıl göreve başlayan öğretmenler Vedat İnan (İğdır 25), A. İhsan Çetinkaya (Diyarbakır 29),

Metin Kaynar (Antalya 29), Büminhan Temizkan (Tarsus 27), Rüstem Şen (Elazığ/Ağın 29) ve Mustafa Kaynarca'yı (Samsun 32) kurşunlayarak katletti. PKK, bu vahşeti kendi yayın organları olan Serxwebun'da gururlanarak duyurdu (PKK Eylemleri, 2014).

Şehit Öğretmenlerimizin Ruhsal Liderlik Rollerini

Ruhsal liderlik, insanların değerli bir amaca adanma gereksinimlerine dayalı bir liderlik biçimi olup uyum ve bütünlüğe değer verir. Bu liderlik tarzı, olaylara ve bireylere sadece maddi ve dünyevi yönleriyle değil, aynı zamanda manevi yönleriyle, ruhsal ve duygusal dünyalarıyla da ilgi gösterir (Narcikara, 2017). Şehit öğretmenlerimiz eğitim yolunda canlarını feda etme pahasına ulvi amaçlarına hizmet etmişlerdir. Bu bilincin öğretmenlere manevi mirası, eğitim öğretimin ve milli birlik, beraberlik duygusunun öğrencilere aktarılmasında yol göstericidir.

Ruhsal liderliğin hedefi, bir vizyon oluşturmak ve uyumlu değerler sunmak suretiyle, çalışanların verimliliğini ve kuruluşa olan bağlılıklarını artırmak ve böylece örgütün bir öğrenme kuruluşuna dönüşmesini sağlamaktır (Fry, Vitucci & Cedillo, 2005). Bir vizyon oluşturmak, liderin, çalışanların gelecekte neyi başarmak istediklerini ve nasıl başaracaklarını belirlemelerine yardımcı olur. Bu liderlik tarzı, çalışanların hedeflerine ulaşmaları için gereken motivasyonu sağlar ve onların üretkenliğini artırır. Bu vizyon doğrultusunda çalışanların örgüte olan bağlılıklarını artması onların örgütün hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur. Öğretmenlerimiz çoğunlukla doğdukları topraklardan uzaktaki şehirlere atanmasına rağmen, birleştirici bütünleştirici şuur ile görev yaptıkları Doğu ve Güneydoğu Anadolu vilayetlerinde toplumun kalkınması, kültür birliğinin sağlanması vizyonu ile görevlerine başlamışlardır. Fakat bu vizyona karşı çıkan terör örgütleri tarafından hedef alınmışlardır. Öğretmenlerin şehit edilmesini içeren bir terör eylemi için kültürel farklılıklardan söz edilmesi haklı bir gerekçe kabul edilemez. Yaşanan bu olaylarda kaybettiğimiz öğretmenlerin vizyonu ve toplumsal dönüşümü gerçekleştirmek adına feda ettikleri canları günümüz öğretmenlerinin eğitim hedeflerine ulaşmasında ruhsal liderlik etmektedir.

Manevi prensiplere dayalı liderlik, etkin kurumsal değer programlarının önemli bir bileşenidir. Çünkü, değerlerin anlamlı bir şekilde ifade edilmesi, bireyin kendi değerlerini uygulaması ve çalışanların değer yaratma ve uygulama sürecine aktif olarak katılmasını sağlamak, gerçek bir felsefi taahhüt gerektirir (Ferguson & Milliman, 2008). Aynı çerçevede değerleri uğruna toprağa düşürülen öğretmenlerimiz, bugün görevi başında olan öğretmenlerimizin değerler sistemini oluşturmasında yol göstericidir. Onların ruhsal liderlikleri ile toplumda farkındalık oluşturan değerler sistemi, eğitim öğretim süreçlerinde aktif olarak kendini göstermekte ve şehit öğretmenlerimizin manevi değerleri sınıflarımızda, sıralarımızın arasında dolaşmaktadır.

Ruhsal liderlik teorisi, liderlik yaklaşımlarını dini, etik ve değer temelli bir perspektiften ele alır (Fry, 2003). Değer temelli perspektif ile liderlik şehitlerimize atfedilebilecek bir liderlik tarzı olarak değerlendirilebilir. Vatani bir bütün olarak algılayıp her karış toprağında yeşeren tohum olarak niteledikleri öğrencilerinin, toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olması uğruna eğitim öğretimini ve onların milli benliklerinin ulus devletin idealleri doğrultusunda işlenmesini hedeflemiş öğretmenlerimizin şehit düşürülmesi, vatana hizmet odaklı yaşamlarının yarıda kalması ile sonuçlanmıştır. Bu elim olaylar ve ruhani miras, görevi başındaki öğretmenlerimizde toplumsal hizmet için daha yüksek bir amaç algısı ve daha güçlü bir motivasyon ile çalışma azmi yaratmaktadır. Bu bakış açısı şehit öğretmenlerimizin mesleki yaşantılarının günümüz öğretmenlerine ruhsal liderlik edebileceğine dair kanıt niteliği taşımaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Eğitim, bireyleri topluma ve ekonomiye katkı sağlayacak şekilde yetiştirmeyi amaçlar. Bu süreçte, öğrencilere yaşam boyu gerekli beceriler kazandırılır ve piyasanın ihtiyaç duyduğu mesleki ve

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

Ayşegül ALTINALANA

teknik beceriler öğretilir. Aynı zamanda, eğitim felsefesi ve politikası, ülkenin değerlerini ve önceliklerini yansıtarak, eğitim süreçlerinin nasıl düzenleneceğini belirler. Böylece eğitim, bireylerin kişisel ve toplumsal gelişimine katkıda bulunarak, daha bilinçli ve sorumlu vatandaşlar yetiştirir ve toplumun ilerlemesine yardımcı olur. Toplumsal dönüşümü, ülkenin kalkınmasını istemeyen terörist gruplar ise Türkiye’de özellikle 1980’lerde başlayan terör eylemleri ile terör bölgelerinde yaşayan öğrencilerin eğitim hakkına saldırmışlardır.

Öğretmenlerin mesleki görevlerinden biri devletin ideolojisini eğitim yolu ile yaymak ve milli birlik ve beraberliği sağlamaktır. Bu çalışmada konu edilen terör eylemleri öğretmenlerin bu mesleki ideallerini hedefleyen saldırılardır. Öğretmen almak isteyen onca aday Doğu ve Güneydoğuda görev almak istememektedir. Özdemir ve Erol (2021) öğretmen adaylarının Doğu ve Güneydoğu’ya atanmaya ilişkin terör nedeniyle güvenlik kaynaklı kaygıları olduğuna dikkat çekmişlerdir. Öğretmenlerin çalışma hakları ve hatta yaşam hakları mesleki sorumluluklarını yerine getirmeleri nedeni ile terör örgütlerince gasp edilmiş, eğitim bekleyen öğrenciler bu hizmetten mahrum kalmıştır.

Henry Ward “Bir öğretmen sonsuzluğu etkiler, bu etkilerinin nerede son bulacağını da asla bilemezler.” sözüyle, öğretmenlerin gelecek nesiller için önemine dikkat çekmektedir. Sosyo-ekonomik kaygılar, terör tehlikesi, doğduğu yetiştirdiği topraklardan uzakta yaşama pahasına terör bölgelerine atanarak orada görev yapmayı göze alan öğretmenlerimizin mesleki idealleri ve aynı kararlılıkla öğrenciler üzerinde etkileri yadsınamaz bir gerçektir ve terörist grupların bozmak istedikleri ise bu gerçekten ibarettir. Ancak öğretmenlerin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bırakabilmesi güvenli ortamın sağlanabilmesi ile mümkündür. Ancak Tonbul (2010) araştırmasında, Üçüncü Hizmet Bölgesi’nde 1995-2005 yılları arasında görev yapan öğretmenlerin, güvenlikleriyle ilgili endişelerinin olduğunu; teröristlerin veya terör yanlılarının öğretmenleri korkutmak amacıyla taciz ateşi açtıklarını ve pek çok öğretmenin görev başında öldürüldüğünü dile getirmektedir. Maraşlı (2007) tarafından gerçekleştirilen öğretmenlerin problemleri konusundaki çalışmada, eğitimcilerin ciddi tehlikelerle karşı karşıya kaldığı ve özellikle bölücü terör örgütleri tarafından hedef alınarak şehit edildikleri vurgulanmaktadır.

Eğitim liderliği perspektifinden Cumhuriyet Döneminde terör kurbanı olan öğretmenlerimizin mesleki ideallerini analiz ettiğimizde, toplumsal dönüşüm üzerine şehit öğretmenlerimizin ruhsal liderliğinin etkisi arasındaki derin ilişki netleşmektedir. Şehit öğretmenler sadece eğitim örgütümüze geçmiş yıllarda hizmet vermiş birer öğretmen olmalarının çok ötesinde, eğitim kurumlarımızın manevi ve entelektüel temsilcileridir. Bu temsilin mahiyeti ise günümüz öğretmenlerine yol gösterici olmaktadır. Şehitlerimizin idealleri uğruna feda edilen canları, ruhsal liderlik aracılığıyla eğitim ve öğretim süreçlerini yönlendirirken, öğretmenlik mesleğinin bakış açısını derinlemesine etkilerler. Bu etki, mesleki etik değerlerin şekillenmesinden milli kimlik ve kültürün oluşumuna kadar uzanır.

Öğretmenler ve eğitim yöneticileri, ruhsal liderlik ilkelerini kullanarak milli benlik bilincini ve devletin ideolojisini terör bölgelerinde eğitim yoluyla yayabilirler. Bu mücadelede, Türkiye’nin geçmişinde görevi başında şehit edilen öğretmenlerin fedakarlıkları ve vatan sevgisi, öğrencilere ilham veren birer örnek olarak hafızalarda yer etmiştir. Şehit öğretmenlerin mirası, milli birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirmek ve toplumda devletin ideolojisine bağlılık oluşturmak adına önemli bir kılavuzdur. Öğretmenler ve eğitim yöneticileri, bu mirası yaşatarak, öğrencilere vatan sevgisini, milli değerleri ve toplumun birlik ve beraberlik duygusunu aşlamak için büyük bir sorumluluk üstlenirler.

Öğretmenler, ruhsal liderlik ilkelerinden yola çıkarak öğrencilere değerlerine bağlılık, demokratik değerler ve insan hakları gibi temel kavramları vurgulayarak toplumsal uyum ve barışın sağlanmasına katkıda bulunabilirler. Bu süreçte, iletişim becerileri, empati ve hoşgörü gibi ruhsal liderlik özellikleri, öğrencilerin ruhsal ihtiyaçlarını anlamak ve onlara moral ve manevi destek sağlamak

için önemlidir. Böylece, eğitim yoluyla yapılan bu çalışmalar, terör bölgelerinde milli birlik ve beraberlik duygusunun güçlenmesine ve toplumsal dönüşümün sağlanmasına katkıda bulunabilir.

Ruhsal liderlik, bir liderin sadece dışsal başarıları ve hedefleri değil, aynı zamanda içsel gelişimi ve değerleri de önemsendiği bir liderlik yaklaşımıdır. Bu liderlik tarzı, bireylerin ruhsal ve duygusal ihtiyaçlarını gözeterek onları ilham vermek ve motive etmek suretiyle yönlendirir ve bu açıdan şehit öğretmenler davranış ve yaşayış tarzları ile bireylere eğitim sürecinde ilham vermektedir. Toplumsal dönüşüm ise bir toplumun, kültürel, siyasi, ekonomik veya diğer alanlarda, genellikle daha adil, sürdürülebilir ve insan haklarına saygılı bir şekilde gelişmesini ifade eder. Toplumsal dönüşümün gerçekleşmesinin tek yolu eğitimidir.

Ruhsal liderlik ilkeleri, şehit öğretmenlerimiz ve toplumsal etkileri arasındaki bağlantılar:

1. Değerlerin Vurgulanması: Ruhsal liderlik, değerlere önem verir ve bu değerlerin bireylerin ve toplumun davranışlarını yönlendirdiğine inanır. Bir ruhsal lider, toplumu adil, dürüstlük, hoşgörü ve sevgi gibi değerler etrafında bir araya getirir. Ruhsal lider olarak şehit öğretmenlerimiz değerleri uğruna canlarını feda etmişlerdir. Feda edilen bu canlar toplumda derin izler bırakmıştır.
2. Empati ve Bağlılık: Ruhsal liderlik, liderin takipçilerine empati göstermesini ve onların duygusal ihtiyaçlarını anlamasını gerektirir. Lider, takipçilerinin güçlü ve zayıf yanlarını göz önünde bulundurarak onlara destek olur ve güven duygusunu artırır. Bu da toplumsal bağlılığı ve dayanışmayı güçlendirir, toplumsal dönüşüm için gerekli olan birlik ve beraberliği sağlar. Şehit öğretmenlerimiz toplumsal bağlılık ve dayanışmanın kurulması adına çoğunlukla hiç tanımadığı topraklarda görev yapmış, okul binasının dahi yetersiz olduğu imkansızlıklar içindeki şartlarda öğrencileri ile empati kurmuşlardır.
3. İlham Verme ve Motivasyon: Ruhsal liderler, insanları içsel motivasyonlarıyla harekete geçirmek için ilham verici bir rol oynarlar. Onların tutkuları, inançları ve vizyonları, takipçilerde dönüşüm isteği uyandırır. Bireylerin içsel olarak dönüşmeleri, toplumun da dönüşmesine katkı sağlar. Şehitlerimizin eğitim tutkuları ve öğrencilerine olan inançları bugün onların takipçileri olan öğretmenlere ilham kaynağıdır.
4. Adil ve Eşitlikçi Davranış: Ruhsal liderlik, adil ve eşitlikçi davranışı teşvik eder. Bu liderler, toplumun her kesimine eşit davranır ve herkesin potansiyeline saygı gösterir. Adalet ve eşitlik ilkeleri toplumsal uyum ve dayanışmayı artırır. Bireyler, kendilerine adil davranıldığında ve eşit fırsatlara sahip olduklarında, daha fazla güven duyarlar ve toplumlarına daha fazla bağlılık gösterirler. Bu da toplumun daha istikrarlı ve uyumlu olmasını sağlar. Birer ruhsal lider olarak şehit öğretmenler doğu, batı ve etnik kimlik ayrımı yapmaksızın eğitimi ülkenin her yanına götürerek toplumsal dayanışmayı amaçlamışlardır.
5. Uzlaşma ve Uyum: Ruhsal liderler, farklılıkları kabul etmeyi ve çatışmaları barışçıl yollarla çözmeyi teşvik ederler. Toplumun farklı kesimlerinin bir araya gelerek uzlaşma ve iş birliği içinde hareket etmesi, çeşitliliğin gücünü ortaya çıkarır ve toplumsal kalkınmanın anahtarıdır. Bu bir araya gelme ve iş birliği, farklı bakış açılarını bir araya getirerek daha kapsayıcı ve sürdürülebilir çözümlerin bulunmasını sağlar. Ayrıca, toplumsal huzur ve uyumun güçlenmesine, demokratik değerlerin pekişmesine ve toplumun genel refahının artmasına katkıda bulunur. Barış adalet eşitlik gibi ilkeleri prensip edinen öğretmenler farklılıkları kabul etmiş ve görev yeri hususunda bölge ayrımı yapmamışlardır.

Ruhsal liderlik ilkeleri ve şehit öğretmenlerimiz arasındaki ilgi, onların toplum üzerinde derin ve uzun vadeli etkilerini anlamamızı sağlar. Şehit öğretmenler, fedakarlıklarıyla sadece eğitim alanında değil, aynı zamanda toplumsal değerlerin ve etik ilkelerin taşıyıcısı olarak da görülürler. Onların öğretmenlik mesleğine ve topluma olan bağlılık ve fedakarlıkları, toplumda birlik ve dayanışma

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

Ayşegül ALTINALANA

duygusunu pekiştirir, milli kimlik ve kültürel değerlerin korunmasına katkı sağlar. Şehit öğretmenler, ruhsal liderlik ilkeleriyle birlikte, toplumda güçlü bir duygusal etki yaratır ve gelecek nesillere ilham verirler. Onların hatıraları, toplumun ortak değerleri ve birlik duygusunun güçlenmesine katkı sağlar.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma, araştırma ve yayın etiğine uyularak hazırlanmıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Bu çalışma, tek yazarlı olarak hazırlanmıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarın hiçbir kişi, kurum ve kuruluşla çıkar çatışması yoktur.

Teşekkür

Bu makaleyi yazma sürecinde bana destek olan ve teşvik eden hocam Prof. Dr. Şefika Şule ERÇETİN'e teşekkür ederim.

Kaynakça

- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, (1973, 24, Haziran). *Resmî Gazete*, Sayı: 14574, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf> (14.04.2020).
- 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, (1961, 12, Ocak). *Resmî Gazete*, Sayı: 10705, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.222.pdf> (16.04.2020).
- Aksoy, A. (2016). Geleneksel devletten modern devlete: Sanayi devrimi ve kamu yönetimi düşüncesinde değişim. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 31-37.
- Ana Britannica. (1990). Terörizm. *Ana Britannica: Genel Kültür Ansiklopedisi* (20. cilt, s. 549). İstanbul, Türkiye: Ana Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. (2022). Küreselleşen dünyada eğitimin amaçları ve yöntemleri nasıl olmalıdır? [ما ينبغي أن تكون أهداف وأساليب التعليم في البلدان الإسلامية في عالم معول]. *Talim*, 6(1), 45-62.
- Başbuğ, İ. (2014). *Terör örgütlerinin sonu*, Remzi Kitabevi.
- Brubaker, R. (1992). *Citizenship and nationhood in France and Germany*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Büyük Larousse, (1986). *Büyük larousse sözlük ve ansiklopedisi*. İstanbul: Gelişim Yayınları AŞ.
- Can, İ. (2013). Türk Ulusal Kimliğinin İnşasında Milli Eğitim İdeolojisinin Rolü [The Role of the Ideology of National Education in the Construction of Turkish National Identity]. *Sosyoloji Divanı Dergisi*, 1(1), 123-147.
- Cemal, H. (2003). *Kürtler* (4. baskı). İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Coşar, G. (2019). *PKK Terör Örgütü'nün kuruluşu, faaliyetleri ve Türkiye'nin mücadele politikaları* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çalık, M. (2019, 23 Kasım). *Şehit öğretmen mezarı başında anıldı*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/sehit-ogretmen-mezari-basinda-anildi/1653423>
- Çetin, H. (2001). Devlet, ideoloji ve eğitim. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 201-211.
- Enebi, A. A., Akong, O. P., & John, O. O. (2021). *The role of peace education in conflict resolution in lagos*, Nigeria. Hallmark University, 180.
- Erçetin, Ş. Ş., & Çayköylü, A. (2007). *Bariş zekasına sahip bir lider olarak Mustafa Kemal Atatürk*. ICENAS 38, International Congress of Asian and North African Studies, Atatürk Culture, Language and History High Foundation (pp.1247-1262). Ankara, Türkiye.
- Ferguson, J., & Milliman, J. (2008). Creating effective core organizational values: A spiritual leadership approach. *International Journal of Public Administration*, 31(4), 439-459.
- Fry, L. W. (2003). Toward a theory of spiritual leadership. *The Leadership Quarterly*, 693-727.
- Fry, L. W., Vitucci, S., & Cedillo, M. (2005). Spiritual leadership and army transformation: Theory, measurement, and establishing a baseline. *The Leadership Quarterly*, 16(5), 835-862.
- Hanushek, E. A., & Wößmann, L. (2007). The role of education quality for economic growth. *World Bank policy research working paper*, (4122).
- İnal, K. (2004). *Eğitim ve iktidar: Türkiye'de ders kitaplarında demokratik ve milliyetçi değerler* (Vol.103). Ütopya Yayınevi.
- Kaplan, İ. (2005). *Türkiye'de Milli Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerindeki Etkisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Klausner, S. Z. (2005). Martyrdom, encyclopedia of religion. In L. Jones (ed.), *Detroit, Mich: Macmillan Reference USA* ss. 5737-5744.

Cumhuriyet Dönemi Şehit Öğretmenlerinin Eğitim Yönetimi Perspektifinden Analizi: Ruhsal Liderlik ile Toplumsal Dönüşüm

Ayşegül ALTINALANA

- Korkmaz, M. (2016). *Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde görev yapan öğretmenlerin terör mağduru olma korkusu* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- L'Academie Française. (1798). Dictionnaire de l'Académie française Cinquième édition, Chez JJ Smits et Ce., Imp. Lib. Paris.
- Maraşlı, Ş. (2007). *Türkiye' de eğitimle ilgili süreli yayınlara yansıyan öğretmen sorunları (1970–2000 yılları arası)* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mclaren, A. (1981). Revolution and education in late nineteenth-century France: The early of poulrobin. *History of Education Quarterly*, 317-335.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2023). *Şehit öğretmenlerimiz*. Erişim Tarihi: 06.05.2024 <https://www.meb.gov.tr/belirliGUNler/sehitogretmenler/>
- Narcıkara, E. (2017). *Spiritüel liderlik ve algılanan performans üzerine etkisi* (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, S. M. (2011). Toplumsal değişme ve küreselleşme bağlamında eğitim ve eğitim programları: Kavramsal bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Özdemir, F., & Erol, M. (2021). Öğretmen adaylarının doğu ve güneydoğu anadolu'ya atanmaya ilişkin görüşleri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(1), 71-85.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Öztürk, C. (2012). *Sosyal bilgiler öğretimi / Demokratik vatandaşlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pakel, M. (2009). *Gençlerin teröre yönelmelerini engelleme amacıyla eğitim yoluyla alınacak önlemler* [Master's thesis]. Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Pekgöz, S. (2020). *Teröre maruz kalmış eğitimcilerin karşılaştıkları sorunların ve çözüm stratejilerinin kriz yönetimi bağlamında incelenmesi* [Master's thesis]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- PKK Eylemleri (2017, 18 Eylül). *Şehit öğretmen Neşe Alten*. 04 Mayıs 2024 tarihinde https://www.pkkeylemleri.com/sehit-ogretmen-nese-alten/_adresinden_alinmistir.
- PKK Eylemleri (2024, 30 Aralık). *Darıkent katliamı (6 öğretmen kurşuna dizildi)*. 05 Mayıs 2024 tarihinde https://www.pkkeylemleri.com/darikent-k12atliami6-ogretmen-kursuna-dizildi/_adresinden_alinmistir.
- Richards, A. (2022). Conceptualizations of terrorism. *Contemporary Terrorism Studies*, 56-73.
- Sain, K., & Zabun, B. (2018). *Eğitim-ideoloji ilişkisinde ulus devletin tarihsel belirleyiciliği*. SADAB I. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumu. Antalya.
- Salman, S. (2021). Terörizm: Kavramsal bir çerçeve. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 5(1), 35-58.
- Saraçlı, M. (2007). Uluslararası hukukta terörizm. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), 1049-1078.
- Sönmez, G. (2017). Çoklu radikalleşmenin odağında Türkiye ve mücadelesi. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 19(1), 1-19.
- Tankutay, H. K. (2024). Eğitim ortamlarında sosyal adaletin geliştirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 399-420.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). *Türkiye'nin uluslararası toplumun terörle mücadele çabalarına katkıları*. 06 Mayıs 2024 tarihinde https://www.mfa.gov.tr/_adresinden_alinmistir.

- Temel, Ü. Ç. (2010). *Türkiye'ye yönelik terör örgütleri ve Türkiye'nin terörizmle mücadelesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Terörle Mücadele Kanunu. (1991). *T. C. Resmi Gazete*, 3713. 06 Mayıs 2024 tarihinde <http://www.masak.gov.tr/tr/content/3713-sayili-terorle-mucadele-kanunu/76> adresinden alınmıştır.
- Terör Örgütleri. (2014, 2 Aralık). *PKK'nın kuruluşu*. 06 Mayıs 2024 tarihinde <http://www.terororgutleri.com/pkknin-kurulusu/> adresinden alınmıştır.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Tonbul, T. (2010). *Üçüncü hizmet bölgesinde görev yapan öğretmenlerin problemlerine ilişkin bir sözlü tarih araştırması (1995-2005)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Tuhuteru, L. (2023). The role of citizenship education in efforts to instill democratic values. *International Journal of Humanities Education and Social Sciences*, 2(4).
- Tunçoğlu, İ. (2022, 24 Kasım). *PKK'nın şehit ettiği öğretmenin oğlu konuştu*. 07 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/yasam/pkknin-sehit-ettigi-ogretmenin-oglu-konustu-6251387> adresinden alınmıştır.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu (TİHİK). (2013). *Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerini inceleme raporu*, 24. Dönem 3. Yasama Yılı.
- Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı. (2018). *Güneydoğu anadolu bölgesindeki öğretmen hareketliliğinin incelenmesi*, Ankara.
- Yılmaz, D., Zengin, T., Dama, N., & Kaban, H. (2019). *Çalışma hayatı ve terör (2015-2018)*, Memur-Sen.
- Yılmaz Karakurum, M. (2023, 15 Temmuz). *Necmettin öğretmen vefatının 6'ncı yılında anılıyor*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/necmettin-ogretmen-vefatinin-6nci-yilinda-aniliyor/2946229>
- Young, R. (2024). *Defining terrorism: The evolution of terrorism as a legal concept in international law and its influence on definitions in domestic legislation*. In (Vol. 29, pp. 23): Univ.

Extended Abstract

Türkiye is a unitary nation-state with a modern state structure where national identities are prominent, and identity unity is established without ethnic discrimination. In the Republic era of Turkey, education has been one of the cornerstones of social transformation. Mustafa Kemal Atatürk designated one of the most important duties of teachers as spreading national consciousness, unity, and solidarity due to the unitary nation-state structure. One of his significant aphorisms expressing this is: "It is the duty of you teachers to educate our children, our most valuable assets, with national, moral, humane, and patriotic feelings, based on national ideals, and in accordance with scientific, humane, and national discipline principles, to build a high nation." In this context, teachers not only limit themselves to imparting knowledge but also undertake an important function in transmitting societal values and ideals. Teachers fulfill one of the most crucial functions of education by serving the purpose of promoting the national ideology through national holidays, ceremonies, and anthems. However, in this process, their duties have conflicted with the goals of terrorist organizations, leading to many teachers sacrificing their lives for their country.

Terrorism is a violent and unlawful method employed by individuals or groups to achieve political, ideological, or religious goals by instilling fear and causing harm to civilians or institutions. In the case of Turkey, the PKK (Kurdistan Workers' Party) has been one of the prominent terrorist organizations involved in such activities. The PKK, founded in the late 1970s, initially aimed to establish an independent Kurdish state but later shifted its focus to autonomy and cultural rights for Kurds within Turkey. The organization resorted to guerrilla warfare, bombings, assassinations, and kidnappings to pursue its objectives, targeting not only government officials and security forces but also civilians, including teachers. PKK's development can be traced through various phases, including periods of armed conflict, ceasefire agreements, and attempts at political engagement. Despite occasional peace processes and talks, the PKK has continued its violent activities, leading to numerous casualties, including teachers who have been targeted and killed for their roles in education, often in the eastern and southeastern regions of Turkey where PKK's presence has historically been more pronounced.

This study aims to examine the Republic era martyr teachers from the perspective of educational management and analyze the relationship between their spiritual leadership approaches and societal transformation.

Violence and terrorist actions directed towards teachers lead to the disruption of educational activities, preventing teachers from fulfilling their duties, and disturbing social peace. Such attacks not only threaten the right to life of teachers but also have negative effects on the education system and create an atmosphere of fear and anxiety in society. This situation makes it difficult for teachers to fulfill their duty of spreading national consciousness, unity, and solidarity, thus negatively affecting the process of societal transformation.

When the effects of violence and terrorist actions directed towards teachers on leadership in education and societal transformation are examined, it is observed that such attacks have negative effects on the functioning of the education system and the role of teachers. Teachers struggle to provide education to students properly and equip them with societal values under the threat of terrorism. Moreover, terrorist attacks targeting teachers undermine the sense of trust in society and weaken the spirit of unity and solidarity.

This study was conducted using the compilation method. Existing literature on the educational perspectives and leadership qualities of martyr teachers of the Republic era was examined to obtain data. The sources included theses, academic articles, newspaper reports, and reports and websites of official institutions. Information obtained from these sources was compiled by focusing on the educational activities and societal impacts of martyr teachers. Additionally, literature related to spiritual leadership and societal transformation was examined, and the relationship between these concepts and the educational approaches and societal impacts of martyr teachers of the Republic era was evaluated. This

compilation approach contributes to the analysis of martyr teachers of the Republic era from the perspective of educational management and understanding the relationship between spiritual leadership and societal transformation.

Despite the challenges of working in the East and Southeast, many teachers have made sacrifices for their country and continued to guide their students despite the threat of terrorism. These teachers have inspired their students and served as examples of spiritual leadership, promoting societal transformation. The courage and determination of teachers have strengthened feelings of unity and solidarity in society, playing a significant role in the fight against terrorism.

Examining martyr teachers of the Republic era from the perspective of educational management has helped us understand the relationship between leadership in education and societal transformation. These teachers not only imparted knowledge but also acted as exemplary leaders. Spiritual leadership has played an important role in encouraging these teachers to promote societal transformation. Therefore, the educational perspectives and leadership qualities of martyr teachers of the Republic era serve as important examples for the current education system. This study can serve as a foundation for future research and contribute to more in-depth analyses of leadership in education and societal transformation.